

Dr hab. Tomasz Grzyb, prof. SWPS
Wydział Psychologii we Wrocławiu
SWPS Uniwersytet Humanistycznospołeczny

Opinia dotycząca dorobku naukowego dr Katarzyny Stasiuk opracowana w ramach postępowania habilitacyjnego prowadzonego przez Radę Dyscypliny Psychologia Uniwersytetu Jagiellońskiego

1. Informacje ogólne

Pan dr Katarzyna Stasiuk ukończyła studia psychologiczne i uzyskała stopień magistra w 1999 roku na Wydziale Pedagogiki i Psychologii UMCS w Lublinie. Także tam uzyskała dyplom doktora nauk humanistycznych w dziedzinie psychologii (w 2006 roku). Jako edukację dodatkową dr Stasiuk wskazuje ukończenie studiów podyplomowych "Prawo własności intelektualnej" na Wydziale Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Habilitantka od 2006 do 2017 roku była zatrudniona jako adiunktka w Zakładzie Psychologii Społecznej Instytutu Psychologii UMCS w Lublinie. Od 2017 roku pracuje jako adiunktka w Zakładzie Psychologii Komunikacji Społecznej i Badań Podstawowych Instytutu Psychologii Stosowanej Uniwersytetu Jagiellońskiego. Od 2020 roku jest także zatrudniona na stanowisku naukowym w projekcie EITFood "How the corona crisis affects consumer behaviour and consumer demand for food products and services" realizowanym na Uniwersytecie Warszawskim

2. Ocena osiągnięcia naukowego

Habilitantka jako osiągnięcie naukowe przedstawiła monografię "Psychologiczne aspekty spostrzegania ekspertów" wydaną w 2020 roku w wydawnictwie PWN (recenzentami wewnętrznymi monografii dla wydawnictwa byli prof. Dariusz Doliński oraz prof. Józef Maciuszek).

Monografia jest wyraźnie podzielona na trzy zasadnicze części. W pierwszej Autorka zadaje sobie pytanie "Kim są eksperci?". Co ważne, nie zatrzymuje się na spojrzeniu na ekspertów z perspektywy psychologii poznawczej (co było dominujące w psychologii w XX wieku) ale patrzy na nich z perspektywy psychologii społecznej. Ważnym fragmentem tej części książki

wydają mi się rozdziały dotyczące kryzysu ekspertów i "eksperckości". Dr Stasiuk ujmuje w swoich rozważaniach nową rzeczywistość otwartego i łatwego dostępu do informacji (np. związanych z medycyną) i wpływ, jaki ma ten fakt na zacieranie się granic pomiędzy ekspertami i laikami. Za szczególnie istotne uznałbym wprowadzone przez dr Stasiuk pojęcie deprofesjonalizacji medycyny i poszukiwania rad dotyczących własnego zdrowia u przyjmującego przez 24/7 doktora Google.

W drugiej części książki Habilitantka zwraca się ku koncepcji Abele i Wojciszkego dwóch wymiarów spostrzegania społecznego (sprawczości i wspólnotowości). W serii 4 badań dr Stasiuk sprawdzała:

- Podobieństwo cech sprawczych i wspólnotowych jako podstawę kategoryzacji ekspertów
- Najważniejsze cechy ekspertów i spostrzegana zależność od eksperta
- Zachowania ekspertów jako podstawę procesu wnioskowania o posiadanych przez nich cechach (efekt pozytywności/negatywności)
- Formułowanie ogólnych opinii na temat ekspertów

Uzyskane wyniki pokazały, że kluczowa z perspektywy spostrzegania ekspertów jest sprawczość - to ona decydowała o ogólnej ocenie eksperta, nawet w sytuacjach prezentowania ekspertów jako osób niemoralnych. Autorka pokazała także, że w przypadku ekspertów nie zachodzi zjawisko dominacji moralności (czyli przewagi ważności cech moralnych dla formułowania ogólnej oceny osoby).

Trzecia część książki związana jest już ściśle z radami ekspertów a Autorka szuka w niej odpowiedzi na pytanie o wpływ rekomendacji ekspertów (zwłaszcza rekomendacji "nietrafionych") na ich postrzeganie. Autorka wprowadza tu pojęcie efektu aktywnej rekomendacji - polegającego na tym, że ludzie lepiej oceniają tych ekspertów, którzy doradzają działanie niż tych, którzy sugerują powstrzymanie się od podejmowania decyzji (na jakiś czas, bądź w zupełności - sugerując zaniechanie jakichkolwiek działań). Habilitantka pokazuje także w swoich badaniach, że ludzie lepiej oceniają eksperta, który daje rady zgodne z ich własnymi preferencjami. Ten ostatni wynik, generalnie rzecz ujmując, nie jest szczególnie zaskakujący, ale stanowi jedynie element pewnej układanki, którą bardzo zgrabnie Autorka prezentuje w swojej monografii.

Pewnym problemem, który doskwierał mi w trakcie czytania książki była niejaka monotonia metod badawczych, jakie stosuje Habilitantka. Ściślej - brakowało mi w serii porządnego,

dość klasycznego eksperymentu terenowego, w którym Habilitantka w realnych warunkach pokazałaby wpływ np. analizowanych przez siebie czynników na decyzję dotyczącą wyboru konkretnego eksperta. Zdaję sobie sprawę, że być może jest to skrzywienie wynikające z mojego pola specjalizacji, wiem też, że przygotowanie takiego eksperymentu byłoby związane z ogromną ilością pracy i zastrzeżeń (np. natury etycznej). Niemniej taki element w układance, którą dr Stasiuk prezentuje w monografii byłby bardzo pożądanym.

Podsumowując przedstawioną do oceny pracę uznaję, że spełnia ona kryteria stawiane w postępowaniach habilitacyjnych - przysparza nowej wiedzy i nowego spojrzenia na ważny społecznie problem i stanowi rozwiązanie oryginalnego problemu badawczego. Nie najmniej ważne jest także to, że publikacja napisana jest sprawnie, żywym językiem, z odniesieniami do rzeczywistości (także tej pozanaukowej) co dla czytelnika i (zwłaszcza) recenzenta jest niebywale cenne i pomocne.

3. Ocena dorobku naukowego oraz aktywności organizacyjnej i dydaktycznej przeprowadzona z uwzględnieniem kryteriów proponowanych przez MNiSW

3.1 Osiągnięcia naukowe po doktoracie

Oprócz tematu stanowiącego główne osiągnięcie naukowe (czyli psychologicznych aspektów postrzegania ekspertów) zainteresowania naukowe Habilitantki koncentrują się wokół dwóch tematów: postaw wobec szczepień oraz psychologii zachowań konsumenckich. W obu tych obszarach dr Stasiuk może pochwalić się znaczącym dorobkiem.

3.1.1 Autorstwo lub współautorstwo publikacji naukowych

Dr Stasiuk jako tzw. "dorobek dodatkowy" prezentuje zbiór publikacji w czasopiśmie naukowych (w części - znaczącej - są to czasopisma z listy JCR lub Scopus), sześć rozdziałów w monografiach naukowych, dwie współredagowane przez nią monografie oraz napisaną wspólnie z prof. Dominiką Maison książkę "Psychologia konsumenta". Nie sposób w recenzji odnosić się do wszystkich materiałów, pozwolę sobie wybrać jedynie dwa.

Pierwszym będzie książka "Psychologia konsumenta". To przykład literatury naukowej, która wychodzi poza własną dyscyplinę i jest niezwykle użyteczna dla osób lokujących swoje zainteresowania w ekonomii, zarządzaniu, marketingu czy w końcu reklamie. To ważne, że Habilitantka nie zamyka się jedynie w psychologii i nie chce pisać jedynie dla psychologów.

Przeciwnie - przybliżyła pojęcia psychologiczne osobom spoza naszej dyscypliny oraz pisze o kwestiach, które mają realny, konkretny wpływ na codzienność pracy wielu ludzi z branży marketingu i reklamy. Z mojej perspektywy świadczy to na korzyść dr Stasiuk i pokazuje jej znaczący wpływ (zaryzykowałbym twierdzenie, że nie tylko naukowy ale i społeczny), wykraczający poza wąsko rozumianą psychologię.

Drugim elementem dorobku Habilitantki, na który chcę zwrócić uwagę, są dwa artykuły związane ze stosunkiem do szczepień (jeden w Vaccines, drugi w Social Psychological Bulletin). Oba te teksty, obok ciekawych i sensownych wniosków ważnych dla nauki i naszego rozumienia zachowań antyszczepionkowych mają także sporą wartość społeczną. Dotyczą bowiem ważnego i aktualnego problemu społecznego i próbują przedstawiać praktyczne wnioski mogące pomóc w jego rozwiązaniu. To także rzecz warta zaznaczenia, wzbogacająca dorobek dr Stasiuk.

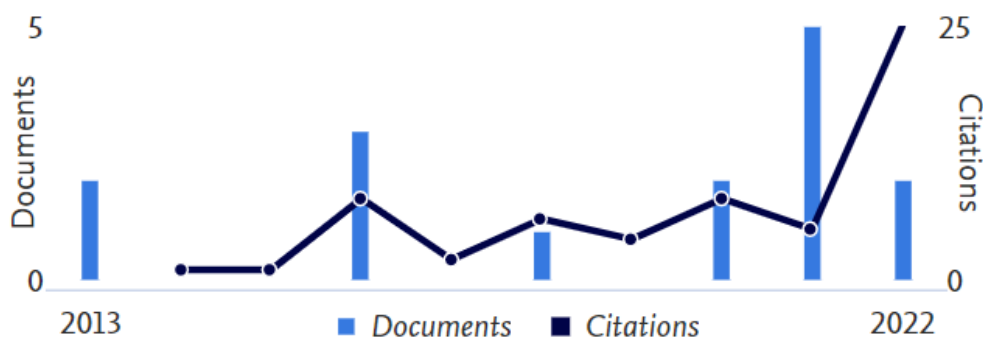
3.1.2 Sumaryczny impact factor publikacji

Zgodnie z podanymi przez Habilitantkę danymi sumaryczny IF publikacji wynosi 29,07.

3.1.3 Liczba publikacji według WoS

Zgodnie z Web of Science Habilitantka opublikowała 15 pozycji (dostęp na koniec sierpnia 2022 roku). Były one cytowane 60 razy (w 49 dokumentach). Najwyżej cytowaną pracą jest pierwszoautorский artykuł napisany wraz z Yoramem Bar-Talem i Renatą Maksymiuk (The effect of physicians treatment recommendations on their epistemic authority: The medical expertise bias) - cytowany 11 razy. Kluczowe wydaje się spojrzenie nie tylko na liczbę cytowań, ale na ich trend - jak pokazuje poniższy wykres, ma on rosnący charakter, co każe myśleć o Habilitantce jako o osobie z ciągle dużym potencjałem rozwoju. Na wykresie słupki pokazują także liczbę publikacji w ciągu roku - widać wyraźnie, że najbardziej "płodny" był dla Habilitantki rok 2021. Logiczne jest zatem, że na zwiększenie indeksu cytowań trzeba będzie jeszcze jakiś czas poczekać. Ważne jest także, że Habilitantka nie zatrzymuje się po złożeniu wniosku habilitacyjnego - już w 2022 roku pojawiły się jej kolejne publikacje indeksowane w Web of Science. Widać to także w rozbieżnościach pomiędzy danymi wskazanymi we wniosku habilitacyjnym a danymi dostępnymi w Scopus w momencie przygotowywania recenzji (autorka podała indeks H=4 podczas gdy w sierpniu 2022 wynosił on już 5).

Document & citation trends

Wszystko to pozwala uznać, że Habilitantka wciąż ma wysoki potencjał rozwojowy a przygotowywane przez nią publikacje będą zyskiwały coraz większą liczbę cytowań.

3.1.4 Indeks H według WoS

W dniu przygotowywania recenzji (koniec sierpnia 2022) indeks H według Scopus wynosił 5.

3.1.5 Kierowanie projektami badawczymi

Zgodnie z materiałami dostarczonymi przez Habilitantkę nie kierowała ona projektami badawczymi przyznawanymi w drodze konkursów. Była główną wykonawczynią w projekcie NCN dotyczącym tendencyjności w ocenie ekspertów oraz wykonawczynią w projekcie NCN związanym ze zniekształceniami poznawczymi w ocenie autorytetu epistemicznego eksperta. Brała także (lub bierze, bo niektóre z projektów nie są jeszcze zakończone) udział w projektach międzynarodowych (projekty EITFood). Była także członkinią zespołów przygotowujących wnioski (dwa) w programie Horizon - w momencie składania wniosku przez Habilitantkę aplikacje te nie były jeszcze rozstrzygnięte.

3.1.6 Otrzymane nagrody za działalność badawczą

Habilitantka w 2021 roku otrzymała nagrodę Rektora Uniwersytetu Jagiellońskiego za osiągnięcia naukowe. Książka, której jej współautorką ("Psychologia konsumenta") otrzymała także w 2015 roku nagrodę Polskiego Towarzystwa Trenerów Biznesu.

3.1.7 Udział w konferencjach naukowych

Dr Stasiuk uczestniczyła w wielu polskich i zagranicznych konferencjach naukowych (między innymi we Włoszech, Francji i Stanach Zjednoczonych). Na uwagę zasługuje fakt bycia członkinią komitetów naukowych i organizacyjnych kilku polskich konferencji związanych z psychologią społeczną. W przypadku "Spotkań z psychologią" realizowanych w Lublinie trzykrotnie była przewodniczącą komitetu organizacyjnego.

3.1.8 Członkostwo w organizacjach i towarzystwach naukowych

Habilitantka jest członkinią Polskiego Stowarzyszenia Psychologii Społecznej, od 2016 roku pełni funkcję członkini Komisji Rewizyjnej PPSPS.

3.2. Staże zagraniczne

Dr Stasiuk odbyła dwa krótkie staże zagraniczne, jeden w Izraelu na Tel Aviv University oraz jeden na Uniwersytecie San Vicente Martir w Walencji, Hiszpania.

3.3. Ocena dorobku organizacyjnego

Dorobek organizacyjny dr Katarzyny Stasiuk oceniam wysoko - jest osobą zaangażowaną w naukę nie tylko w jej wymiarze merytorycznym, ale także organizacyjnym. Uczestniczy w organizacji konferencji naukowych, jest członkinią stowarzyszenia naukowego (PPSPS - piastuje tam także stanowisko w strukturach organizacji), uczestniczy w stażach naukowych. Wszystkie te elementy spełniają w mojej ocenie kryteria stawiane kandydatom do stopnia doktora habilitowanego.

3.3.1 Recenzje

Habilitantka jest recenzentką ad hoc wielu czasopism z listy JCR (Basic and Applied Social psychology, Frontiers in Psychology, Sage Open itd.). Chcę bardzo podkreślić jej zaangażowanie w tę działalność - pisanie recenzji jest zadaniem mozolnym, często niewdzięcznym, jednak dla rozwoju dyscypliny niezbędnym. Cieszę się, że dr Stasiuk wykazuje na tym polu sporą aktywność.

3.4 Ocena współpracy z otoczeniem społecznym i gospodarczym

Habilitantka może pochwalić się bardzo znaczącym wkładem we współpracę z otoczeniem społecznym i gospodarczym. Przede wszystkim są to różnego rodzaju badania komercyjne prowadzone na rzecz wielu instytucji społecznych oraz gospodarczych (Hortex, Inco Veritas, Inpost itd.). Dr Stasiuk jest także autorką wielu ekspertyz - dla kancelarii prawnych oraz innych podmiotów. Warto zaznaczyć, że dr Stasiuk od 2019 roku pełni także funkcję biegłej sądowej przy Sądzie Okręgowym w Warszawie w obszarze psychologii zachowań konsumenckich. Całość tej aktywności oceniam wysoko, dr Stasiuk pokazuje, że można łączyć naukę z jej konkretnymi zastosowaniami w życiu społecznym oraz - proszę pozwolić na odrobinę patosu - że misją naukowca i naukowczyni jest bycie blisko realnych problemów życiowych. Habilitantka tę misję realizuje w doskonały sposób.

4. Konkluzja

Moja ocena dorobku naukowego i organizacyjnego dr Katarzyny Stasiuk jest pozytywna. Jej prace są ważne dla rozwoju dyscypliny a jednocześnie w znacznej części ich wyniki mają duże znaczenie praktyczne. Pewnym mankamentem w jej ścieżce rozwoju jest brak samodzielnie uzyskanego i kierowanego przez siebie grantu. Nie jest to jednak żadna formalna przeszkoda w awansie naukowym - co więcej Habilitantka w wielu grantach pracowała, uczestniczyła także w przygotowaniu międzynarodowych wniosków grantowych.

Za szczególnie istotne w dorobku naukowym dr Katarzyny Stasiuk uznaję również jej zaangażowanie w organizację życia naukowego: pełnienie funkcji w Polskim Stowarzyszeniu Psychologii Społecznej, bycie członkinią komitetów organizacyjnych i naukowych wielu konferencji, liczne recenzje w polskich i zagranicznych czasopismach naukowych.

Biorąc pod uwagę powyższe uznaję, że dr Katarzyna Stasiuk zasługuje na przyznanie jej tytułu doktora habilitowanego i popieram jej wniosek o przyznanie tego tytułu. Do Komisji Habilitacyjnej zwracam się o uchwalenie poparcia dla jej wniosku i przekazanie tej opinii Wysokiej Radzie Dyscypliny Psychologia Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie.